

Enkele aanvullende “Gruusbekse” woorden in het dialect.

(Dialectwoorden die (nog) niet eerder gepubliceerd zijn, ook gebaseerd op gegevens van de Horst).

Aangsthoas.	= schijterd, angstig iemand.
Achterboks.	= paardentuig achter het werkpaard.
Afstaaréve.	= een varken en/of wild, een dag laten hangen na het doden. = <u>ook</u> : bestaaréve.
*(Afnee.me.	= <u>ook</u> : afvallen van lichaamsgewicht).
Afscheiing.	= afscheiding, door b.v. een heg of hek.
“Al.hek.”, “Al.hok”.	= al heb ik, al had ik.
Babbeloars.	= harde snoepjes om op te sabbelen.
*(Ballekenbreej.	= balkenbrei (<u>ook</u> : breej.).
*(Baon.	= <u>ook</u> : de naam van de Koningin Wilhelminaweg, <u>vóór haar bezoek 1948.</u>
Beklopt.	= niet goed snik.
Bemmeltjeskruid.	= Zwarte Kralle.(wilde plant).
Bérput.	= beerput, een betonnen put aan huis voor wie nog niet op de riolering zat.
Bielemenneke.	= drager van een traditionele bijl bij de schutterij.
Billekoek.	=schop of klap op de kont (billen).
Blauw.sel.	= klein blokje blauw wasmiddel in een doekje. (tot de jaren 70).
Blauw luuk.	=blauw oog.
Bliksembom.	= eik als bliksemafleider bij een boerderij met rieten dak en hooizolder. (“Buchen suchen, Eichen weichen”). Door het looizuur in de bast en de lange pinwortel, sloeg het in de eik als eerste in. (Br.Henk Eikholt).
Bloatendiek.	= Blatendijk, het stuk weg tussen de Cranenburgsestraat vanaf de nieuwe camping bij het voormalige huis van Faassen, tot aan de Nederlands-Duitse grens Altena-Hettsteeg.
Bo(r)steen.	= betonnen randsteen van 1 meter lang, langs een trottoir, border, stoep.
*(Boemse.	= <u>ook</u> : geslachtsgemeenschap).
Bolderwagge.	= bolderkar.
Böl.	= vrouwenborsten.
Bömstrunk.	= boomstronken/stompen.
*(Bómmerd.	= <u>ook</u> : bongerd).
Botterbloem.	= botterbloem.
Botterpot.	= een van de drie namen voor natuurreserveaat “de Bruuk”
*(Bouputje.	= <u>zie ook</u> : putje. (Nieuw)bouw of renovatie (zwartwerk).
Briezerd.	= herriemaker, opstandig iemand.
Burg.	= gecastreerd beertje (varken).
Carbiedbus.	= melkbus met carbid met een gaatje erin en water bij de carbid, voor het knallen op Oud en Nieuw. Een oud gebruik ,ook bij ons.
Carboleejum.	= carbolineum.

"De Bron zien Bruuk".	= de Bruuk, eigendom van Baron van Verschuer, tot ongeveer 1940.
De Klukskés.	= de St. Jansklokken, een relatief oud R.K. kerkennieuwsblad. In de tachtiger jaren verdween dit huis aan huisblaadje.
Dekken.	= <u>is ook</u> : geslachtsgemeenschap.
D'n Altenoar.	= boerderij "de Altena". Cranenburgsestraat.
D'n Duustere.	= boerderij "de Dusterenhof". Boersteeg.
"Det zal toch nie woar zien"	= dat kan toch niet zo zijn, dat is toch niet waar.
Dieve.	= tussenbladeren en stengels (verwijderen) bij druiven en tomaten.
Dorsmeule.	= dorsmolen.
Dorsvléggel.	= (hand)dorsvlegel.
*(Dröpke.	= <u>ook</u> : een heel klein kind).
Duitsen.haalm.	= bovenste gedeelte van het mannelijk geslachtsorgaan.
Duuzendpoot.	= duizendpoot. (er kan ook een persoon mee bedoeld zijn).
Érrepélekever.	= Coloradokever.
Fabricieren.	= maken, knutselen, iets doen.
Fiekeliere.	= iets uitdokteren.
*(Foekse.	= <u>ook</u> : geslachtsgemeenschap).
Foetere.	= moppen.
Frankriek.	= Frankrijk.
Gierkaalder.	= gierkelder.
Glasschaarve.	= glasscherven.
Glétter.	= bouwgereedschap, (stucadoor)spaan.
Gloeiworm.	= gloeiworm.
Goei.botter.	= echte roomboter.
Goemmie.ring.	= (rood-oranje) weckflessenring.
Graans.	= grens.
Graanspoal.	= grenssteen of grensmaal.
Graansbom.	= eikenbomen op de hoeken van een (weide)perceel als grensmarkering.
*(Grip/Grib.	= <u>ook</u> : mestgoot achter de koeien in een stal.).
Gruunvoer.	= bladgroen voor het vee op stal in het najaar. (zie ook: Cómfree elders).
Gullup.	= opening aan de voorzijde van een (mannen)broek.
Hakkefietje.	= een wat minder belangrijk gebeuren. Akkefietje.
Handoplegge.	= paranormale geneeskunde, handopleggen door een paragnost.
Hankholt.	= houten balkje.
Hansop.	= Manchesterbroek met klep aan de voorzijde. Vaak een werkbroek.
Hoanetrit.	= bloed-ei, een door de haan bevrucht ei.
Hollan(d)swald.	= Staatsbos om Groesbeek-Dorp gelegen.
Holtzaggeree.	= houtzagerij.
Honde.kor.	= tot ongeveer 1935 werd door vele kleine ondernemers, ge-vent met een <u>trekhondenkar</u> , zoals bijvoorbeeld iemand met manufacturen. De hond was een grote sterke hond, en men was verplicht zich aan de gemeentelijke voorschriften van o.a. Groesbeek houden.
Hondelul.	= frikandel.
Huijwagge.	= langpootmug.
*(Houwklus.	= <u>ook</u> : houtblok voor het slachten van kippen, hanen of tamme konijnen).
Ienpeukele.	= inzouten/inpekelen van vlees en vis.

lenmakkéttel.	= (in)weckketel.
lensloape.	= het laten inslapen van huisdieren. Dieren-euthanasie.
lesco.kor.	= Hombergen in het dorp verhuurde in de dertiger jaren voor evenementen (o.a. de kermis) een vijftal consumptie-ijskarren. Een van de venters was Antoon Oomen (bakker sinds 1933) op de Horst. <u>Bron</u> : Gemeente Archief Groesbeek.
Jatte.	= stelen, ontvreemden.
Jöks-poeier.	= jeukpoeder.
Kanaster.	= bepaald kaartspel.
*(Kattekop:	= <u>ook</u> : een handmatige gierpomp.).
Kerkepédje.	= een pad wat vroeger naar een kerk liep. (b.v. het Holthuuzerpédje). Meestal een kortere verbinding dan een normale weg of straat.
Klets.	= een klap.
Klote.	= <u>uitdrukking</u> : dat is shit, en ook de naam voor teeltballen.
Kloppölje.	= gecarbolineumd dennen kloppaaltje (later werden die geïmpregneerd).
Knast ien Ornum.	= de gevangenis in Arnhem.
Kniepkat.	= zaklantaarn met condensator, oplaadbaar door op de drukker te knijpen.
Knilles.	= <u>voornaam</u> : Cornelis.
Knipwék.	= geknipt witbrood, met sleuf erin aan de bovenzijde.
Koffie-taaske.	= koffie kopje.
Kölse-pot.	= pot van aardewerk van ongeveer 10-15 liter inhoud, om o.a. snijbonen in te leggen onder een plankje met doek. (ik dacht ook zuurkool, of kool.).
Komies/Komisch.	= grappig, geinig.
Korreweg/pedje.	= twee banden- en asbrede sleuven in een landweg/landbouwweg.
Kouwsdiek.	= verhoogde landweg bedoeld als dijk, aan de noord- en zuidzijde van Natuurreserveaat de Bruuk. De eigenaars waren twee verschillende families Kouws. Een aan de Lage Horst een aan de Bruuk(sestraat).
Kré.piere.	= kreperen.
Kruusvort.	= boerderij de Kruusvort/Kreuzfurth op het Kranenburgse (Dld.), die hier op de Plak en elders ook grond had.
Ku.potje.	= condoom.
Küpsel.	= BH.
Kuulevoatere.	= lostrekken van de landbouwgrond met een machine met scherpe gebogen pinnen, door middel van een paard of traktor.
Laaker pepke.	= een goede smeulige cement- of kalkspecie.
Lamstroal.	= klootzak, rotzak.
Lapzwans.	= klootzak, rotzak, waardeloze vent.
Légge Wald.	= het Lage Wald.
*(Liemenoade.	= <u>ook</u> : Lemenoad.de), limonade).
Léktrische stroom.	= electriciteit.
Le. vertroan.	= levertraan.
Lie.menoade-ies.	= vruchtij.
*(Lin.	= eigen voornaam, <u>ook</u> : naast Leendert ook Leo.).
Lienzoatkuuk.	= samengeperste lijnzaadkoeken, ongeveer ter grote van 2X6X12 centimeter, die vaak als lekkernij aan de koeien werden gevoederd,

Lulpaans.	bijvoorbeeld voor- of na het melken. Dat was dan één koek per koe. = kletsmaajor.
Mangélekuul.	= voederbietenkuil.
"Mar dés nie".	= <u>uitspraak</u> : daar heb je gelijk in.
"Mé dunkt".	= ik meen toch.....
Mép.	= klap.
"Lig toch nie zu te memme"	= <u>uitspraak</u> : lig (of zit) toch niet zo te zeiken.
Met.én.	= samen, met elkaar.
Molleklém.	= mollenval, mollenklem.
*(Muldere.	= <u>ook</u> : aardappels mulderen, sorteren op grootte en kwaliteit.).
Na.gélviel.	= nagelvijsl.
Nederriekse Wald.	= Nederrieks(ch)e Wald/Woud.
Underschríeve.	= handtekening zetten, ondertekenen.
Oorvieg.	= oorvijsl, klap om (=tegen) de oren.
Oppere.	= hooi op een ruiter van dennenhout stapelen.
" 'n orrig.dél ".	= veel.
Pérdeküpsel.	= paardenhoofdstel.
Pérde-ring.	= stalen ring aan de gevel van de boerderij, om paarden of runderen aan vast te binden. Bij een café om het paard van de voerman vast te binden.
Píemel/Píeleman..	= mannelijk geslachtsdeel.
Píerekél.	= wormen kweker. (b.v. Harrie Rutten aan de Cranenburgsestraat.).
Píengele.	= afdingen.
Pínké.lle.	= urineren, plassen.
Pogge-bén.	= rieten transportmand, om biggen naar de o.a. de markt te vervoeren.
Posselijne-düpké.	= porceleinen isolator aan schrikdraad of boven aan voorgevel woonhuis.
Precessíe-pédje.	= route via een processie paadje bijv. op de Horst aan de Plakseweg.
Puunsteen.	= puimsteen van bims/lavasteen, om eelt te verwijderen.
Réggen.göt.	= regengoot.
Réggen.ton.	= regenwaterton.
Ren/Rense-pédjes.	= wandelwegen langs de beek de Ren (<u>en de Hulsbeek</u>) op de Horst.
Ríessepap.	= rijstap.
*(Rínte.	=naast rente, <u>ook</u> : pensioen).
Rolluuk.	= rolluik.
Rooje.loop.	= dysenterie. Dat kwam tussen 1700-1780 ook hier veelvuldig voor. Deze epidemie veroorzaakte vele doden, waaronder vele ouderen, zwakkeren, jonge kinderen, en baby's.
Rube.	= biet.
Roo.wukstoel.	= rookstoel, stabiele huiskamerstoel vaak van eiken, en bekleed met stof, om in te relaxen, te roken en te borrelen. Vaak door oudere mensen.
Rumkes.	= volle melk. (uitdrukking voor, en van kinderen).
Ruun.	= ruín, een gecasteerde hengst.
Ruster.	= rooster.

Sabbele.	= likken, sabbelen.
Schakkeloar.	= schakelaar.
Schamhör.	= schaamhaar.
Schelleboer.	= vaak een boer, die met paard en wagen etensafval (ook schillen) aan huis ophaalde, bedoeld als varkensvoer.
Schéllepdie.	= schelpdieren.
Schienboar.	= waarschijnlijk.
Schu.nier.	= scharnier.
Schuufmoat.	= schuifmaat.
Schuumblok.	= schuimblok (snoep).
Slagbóm.	= slagboom van een grens of van een spoorwegovergang.
Slekkehuuske.	= slakkenhuisje.
*(Sma.lt.	= <u>ook</u> : smout, gesmolten vet van de varkensbuik).
Smiere stoan.	= op de uitkijk staan.
Sneej.béssem.	= roerspaan, voor roerei, pap, enz.
Snotlap.	= zakdoek.
Spient.	= spint (in hout).
Stalree.pels.	= verticale balken tussen de koeien in de stal.
*(Stoeke.	= <u>ook</u> : geslachtsgemeenschap).
Stroi.jedak.	= rietendak.
Stumpeléloan.	= oude laan/landweg tussen het Lage Wald en de Wylerbaan. Toendertijd eigendom van de Pesters, genoemd naar de boomstronken.
Suukerkluntje.	= suikerklontje.
Suukerpietemeule.	= voederbietenmolen. Deze stalen molen die met de hand bedient werd, hekselde de bieten in mootjes, waarna ze vermengd met vismeel aan de koeien en stieren werden gevoerd. Ook wel eens aan de varkens.
Taant.	= tent.
Tegge.spanne.	= het gebruik van een tweede, vaak geleend werkpaard.
*(Tree.ske.	= <u>ook</u> : grijze kartonnen eierenhouder voor 30 eieren).
Troelékke.	= een lief meisje, is liefkozend bedoeld.
Uutheure.	= uithoren.
Vaarf.	= verf, ook wel eens lak.
Verbrande/Kre.miere.	= cremeren.
Vérdun.liemenoad.	= limonade-siroop, Ranja.
Vieg/Perdevieg.	= vlieg/paardenvlieg.
Vliege.kast.	= kast in de kelder met rondom vliegengaas, o.a. een zogenaamde spekkast.
Voortrekker.	= soort ploegje om handmatig met twee man aardappelen aan te bouwen.
Vorrig.	= hitsig.
Vurgévv.	= voorgevel.
*(Vurk/Vurrék.	= vork (meerdere woorden mogelijk).
Vur.loajer.	= oud schutterij-geweer een voorlader. Deze had bij ons de schutterij St. Hubertus op de Horst bij de oprichting rond 1928.
Woatermeule.	= watermolen.
Weckflésse.beugel.	= metalen beugel om tijdens het inweken de deksel vast te houden.
Wei.poal.	= weipaal.
Weerd/ Wijer.	= natuurtvijver, ook wetter. De weerd van de Pesters aan het Lage Wald.

“Welles”. = alhoewel.
 Wiendmeule. = windmolen.
 Wienrek. = wijnrek voor flessen met wijn.
 “Wies”. = op de Horst: “tot”. Bijvoorbeeld: “Tot morgen= Wies maan”.
 *(Winkbrauw. = wenkbrauw, ook: wiesbrauw).
 “Wiedersehen macht Freude” = gezegde: als je iets uitleend, heb je het ook graag heel terug.

Zakla.mp. = zaklantaarn.
 Zeik.ton. = gierton.
 Zievellik/Tsief.lik. = Zyfflich (Dld.).
 Zwaarfkei. = zwerfkei ,vaak uit de voorlaatste ijstijd het Saaliën.
 Zwa.rév.ver. = zwerver.

Dialectwoorden uit het Groesbeekse, met name van de Horst.

Bron: Eigen gegevens, en kennis en herinneringen van vroeger.

De woorden tussen haakjes met een * staan, onder een of meer andere woorden, ook in het boek “**de Woordenschat van het Groesbeeks**”, (uitgave 2007) vermeld.

Deze namen hebben dus meerdere betekenissen.

Bovendien heeft de Horst, maar ook een deel van de Breedeweg, veel uitdrukkingen en namen die sinds mensenheugenis verwant zijn met het Pruisische (het Duitse Kranenburgse en Kleefse) dialect.

Namen en ook uitdrukkingen kunnen van wijk naar wijk, zelfs in Groesbeek, verschillen.

Een goed voorbeeld is “**gingen**”.

Maar ook: “Bis-Bies-Wis en Wies” die alle vier “tot” betekenen. De Horst is dus “Wies”.

Het woord “**gingen**” is in de Bruuk-Breedeweg en de Stekkenberg en omgeving “**goengen**”.

Het is echter niet vanzelfsprekend dat allen die naam gebruikten, want als iemand van elders er kwam te wonen, veranderde deze naam weer.

Alleen de oorspronkelijke bewoners in zo’n wijk gebruikten het.

Samenvattend:

Veel verschillend uitgesproken namen en uitdrukkingen in het dialect, kunnen dus over het algemeen dezelfde betekenis hebben.

Research: Leo Zillessen, Groesbeek-de Horst.
Aantal pagina's: 6 maal DIN-A-vier.
Datum: 02-08-2015.

